

Pensioenblad voor cabinepersoneel van KLM / KLC

Focus

JAARGANG 16 | JULI 2019

NIEUW BESTUURSMODEL

DEELTIJD WERKEN
EN PENSIOEN

TIEN JAAR PIT

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel

Goed pensioenfondsbestuur

U herinnert zich ongetwijfeld dat in 2008 de grote internationale financiële crisis begon. Ook uw pensioenfonds kreeg er veel last van. Sinds die tijd is de rentestand laag en de financiële markten laten grote schommelingen zien. Het bestuur van uw fonds heeft er de handen vol aan om het fonds door deze woelige tijden te leiden. En met succes.

Als een soort Pavlov reactie hebben politici en toezichhouders sinds 2008 internationaal gepleit voor meer wetten en regels. Ze wilden daarmee zorgen dat wat was gebeurd zich niet meer zou kunnen herhalen. Ze gingen eigenlijk de vorige oorlog winnen. Het is heel opmerkelijk dat de extra wetten en regels die voor

pensioenfonds gingen gelden er niet toe hebben geleid dat de financiële vraagstukken voor pensioenfonds beter konden worden opgelost. Integendeel, alle nieuwe regels kostten juist heel veel geld.

Het overgrote deel van de nieuwe eisen aan pensioenfonds had te maken met het bestuur van de fonds. Er kwamen visitatie-commissies en verantwoordings-organen en later raden van toezicht, zo ook bij uw fonds. De Nederlandsche Bank ging net als de Autoriteit Financiële Markten steeds actiever toezicht houden. Actuarissen en accountants gingen steeds meer controleren. Besturen moesten veel meer gaan doen aan risicomanagement. In de praktijk betekende dit alles vooral heel veel rapporteren.

De eisen aan de deskundigheid van bestuurders van pensioenfonds werden sterk opgeschroefd. En besturen moesten zich aantoonbaar bezig gaan houden met allerlei zaken die ze vroeger aan de pensioenuitvoerders overlieten, in uw geval is dat Blue Sky Group. Van bestuurders werd eigenlijk verwacht dat ze professionele bestuurders van een grote financiële instelling werden.

In deze Focus leest u een interview met de twee vicevoorzitters van het fonds. Het gaat over een nieuw model voor het bestuur van uw pensioenfonds. Het vormgeven daarvan is een enorm project dat in de loop van 2019 wordt afgerond. Het bestuur doet dat met veel inzet, omdat het bestuur er voor wil zorgen dat uw pensioenfonds in de komende jaren als zelfstandig fonds kan blijven functioneren. Of het leuker en gemakkelijker wordt, weten we niet. Maar andere tijden stellen andere eisen aan goed pensioenfonds-bestuur.

Toine van der Stee
directeur Pensioenfonds
KLM-Cabinepersoneel

nieuw model

08

14

Inhoud

INFORMATIE EN NIEUWS

- 04 KORT**
Nieuws en updates
- 06 NIEUW BESTUURSMODEL**
Interview met Arend de Jong en Rob Koster
- 10 2018 IN BEELD**
Hoe deed uw pensioenfonds het vorig jaar?
- 11 FINANCIËLE POSITIE**
Hoe staat ons fonds ervoor?
- 12 DEELTIJD WERKEN**
Jozua Dam (KLC) en Nathasja Ritfeld (KLM) over deeltijd werken en pensioen
- 17 NEEMT HET PENSIOENFONDS VERANTWOORDE RISICO'S MET HET PENSIOENGELD?**
Een helder antwoord op een veel gestelde vraag
- 18 PENSIOENAMBASSADEURS**
Kees Porskamp en Terence Tilgenkamp blikken terug op 10 jaar PIT

IN BEELD

- 22 IMPRESSIE**
Pensioenstand 2019 en veelgestelde vragen op de stand

BESTUUR PENSIOENFONDS KLM-CABINEPERSONEEL

Leden Daan Nijssen, Paulette van den Berk, Stefan Geerlings, Eugène van Halder, Paul Jansen, Charlotte Orlebeke, Jaap-Willem Verweij, Arend de Jong (vicevoorzitter), Rob Koster (vicevoorzitter), Terence Tilgenkamp. Plaatsvervangende leden Annette Groeneveld, Kees Porskamp. E-mailadres: bestuur@klmcabinefonds.nl

Pensioen In Zichtdag 1 oktober 2019

U wilt toch ook goed geïnformeerd met pensioen? Dat begint met het bijwonen van een Pensioen In Zichtdag van uw pensioenfonds. Tijdens de bijeenkomst informeren wij u over de pensioenkeuzes die u kunt maken. De volgende Pensioen In Zichtdag is op 1 oktober 2019. Opgeven kan via de website www.klmcabinefonds.nl/pensioen-in-zichtdagen. •

Updates in MijnKLMPensioen

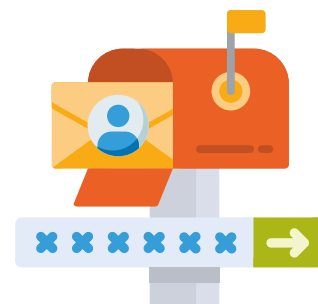
MijnKLMPensioen wordt regelmatig vernieuwd op het gebied van vorm en functionaliteit. Eerder was het bijvoorbeeld niet mogelijk om 'Mijn planner' te gebruiken zodra u bij KLM/KLC uit dienst ging. Dat is nu veranderd. Wanneer u uw pensioen bij het pensioenfonds laat staan, kunt u 'Mijn planner' blijven gebruiken. Ook hebben we de informatie over uw eventuele huidige partner en/of ex-partner duidelijker aangegeven bij 'Mijn gegevens'. Inloggen op MijnKLMPensioen kan eenvoudig met DigiD. Ga naar www.klmcabinefonds.nl/mijnklmpensioen. •

KLM4U mail migratie

In samenwerking met KLM wijzigen wij de KLM4U e-mailadressen waarmee wij met u communiceren naar de nieuwe KLM e-mailadressen. Dit doen wij in MijnKLMPensioen en in de verzendlijst voor NWsflits. Alleen als u gekozen hebt voor niet digitaal communiceren kunnen wij dit vanwege privacy regelgeving niet voor u aanpassen. •

Pensioenakkoord 2019

Na ongeveer 10 jaar onderhandelen over een nieuw pensioenstelsel is er een pensioenakkoord bereikt. Er is overeenstemming tussen werkgevers en werknemers (de sociale partners) en de regering. Welke precieze gevolgen dat heeft voor uw pensioen is nu nog niet te zeggen, omdat het afspraken op hoofdlijnen zijn. Lees het volledige bericht op www.klmcabinefonds.nl. •

Haalbaarheidstoets 2019: uitkomst goed

Jaarlijks test het pensioenfonds aan de hand van een haalbaarheidstoets of het over een periode van 60 jaar het resultaat kan behalen waar naar gestreefd wordt. Ook de risico's die daarbij spelen worden in de toets meegenomen. Het verwachte pensioenresultaat in de toets van 2019 is 100,2%. Het fonds zit daarmee ruimschoots boven de ondergrens van 90% die met de sociale partners is vastgesteld. •

Gedeeltelijke indexatie per 1 januari 2019

Op basis van de financiële situatie per eind november 2018 heeft het bestuur besloten om de pensioenen (basispensioenregeling en de NAP) per 1 januari 2019 gedeeltelijk te verhogen:

- De opgebouwde pensioenen van actieve deelnemers met 0,62%
- De pensioenuitkeringen van pensioen-gerechtigden en de pensioenen van ex-deelnemers van KLM/KLC met 0,87%

Hoeveel uw pensioen verhoogd kan worden, hangt af van de regels die daarvoor gelden. Het pensioenfonds mag uw pensioen pas indexeren als de beleidsdekkingsgraad 110% is of hoger én er genoeg vermogen is om de indexatie ook in de toekomst te kunnen betalen. •

Uw partnerverzekering in 2019

Bij KLM/KLC is uw partner, als u overlijdt, standaard verzekerd van een partnerpensioen en een Anw-hiaatpensioen. Behalve als u daarvan hebt afgezien. De premie voor het facultatief partnerpensioen (FPP) is in 2019 1,6% per maand van de pensioengrondslag exclusief DBC. De premie voor het Anw-hiaatpensioen is per 1 januari 2019 iets omhoog gegaan naar € 21,60 per maand. In 2018 was dit € 21,40 per maand. •

Rond 1 januari 2020 met pensioen?

Uw pensioenregeling biedt diverse keuzemogelijkheden, zoals eerder of later met pensioen gaan en uw ouderdomspensioen omzetten in nabestaandenpensioen. Voor het berekenen van deze keuzes gebruikt het pensioenfonds omrekenfactoren. Deze factoren worden periodiek vastgesteld en zijn gebaseerd op onder meer de stand van de rente en de levensverwachting. Per 1 januari 2020 wijzigen deze omrekenfactoren.

Kijk in MijnKLMPensioen naar uw pensioenuitkering

In 'Mijn planner' ziet u wat het effect is van keuzes op uw pensioenuitkering. Als u uw pensioendatum voor of op 1-1-2020 kiest, wordt uw pensioenuitkering berekend op basis van de huidige omrekenfactoren. Kiest u uw pensioendatum na 1-1-2020 dan wordt uw pensioenuitkering berekend op basis van de nieuwe omrekenfactoren. Bepaal welke pensioendatum voor u haalbaar en interessant is. En bespreek met HR KLM of dat mogelijk is voor u. •

Uw vakantiegeld tegelijk met uw pensioen uitbetaald

Ontvangt u pensioen dat u hebt opgebouwd in een oud pensioenreglement (1977 of 1998)? Sinds 1 mei 2019 keren wij uw vakantiegeld maandelijks uit samen met uw pensioenuitkering. Net als bij alle andere pensioengerechtigden in het fonds. Hierdoor hebt u maandelijks een hogere pensioenuitkering. De hoogte van uw vakantiegeld blijft gelijk. •

'Het toezicht is een stuk strenger geworden en het kost veel tijd om aan alle eisen te voldoen.'

Uw pensioenfonds stapt over op nieuw bestuursmodel

Het KLM-Cabinefonds stapt naar verwachting per 1 oktober 2019 over op een nieuw bestuursmodel. Het belangrijkste verschil: er komt een uitvoerend bestuur van drie externe bestuurders. Zes niet-uitvoerende bestuurders, namens werknemers, pensioengerechtigden en de werkgever bewaken vooral de grote lijnen en staan iets meer op afstand. Daarnaast kent het bestuur een niet-uitvoerend bestuurder in de rol van onafhankelijke voorzitter. **Vicevoorzitters Arend de Jong en Rob Koster leggen uit dat de nieuwe opzet het beste is voor de toekomst van het fonds.**

Rob Koster:

'We zijn niet over een nacht ijs gegaan. We hebben ons afgevraagd: met welke knelpunten krijgen we als bestuur in de nabije toekomst te maken? Wat zijn onze sterktes en zwaktes?'

Arend de Jong:

'Het toezicht is een stuk strenger geworden en het kost veel tijd om aan alle eisen te voldoen.'

Rob Koster:

'Daar komt bij dat we zijn overgestapt op een vaste premiereregeling. Dat vraagt eigenlijk een sterkere vertegenwoordiging van deelnemers in het bestuur. Terwijl we weten dat een paar bestuursleden in 2021 vertrekken. Dan merk je als bestuur dat je in een beperkte vijver vist als je op zoek gaat naar professionaliteit.'

Heeft dat ook met de toegenomen tijdsbesteding te maken?

Rob Koster: 'Zeker. De samenwerking met Blue Sky Group (pensioenuitvoerder) is heel intensief, via veel commissies. Sommige mensen zaten in vier commissies tegelijk wat de werkdruk flink opschoofde. Als bestuurslid zit je aan zo'n zestig vergaderingen per jaar met uitschieters als er een groot project is. Dat is een vertienvoudiging vergeleken met een jaar of acht geleden.'

Arend de Jong: 'Zeker de grotere projecten vergen veel tijd, bijvoorbeeld als je overgaat naar een nieuwe regeling. De Nederlandsche Bank (DNB) hanteert als vuistregel dat je een dag in de week beschikbaar moet zijn. De meesten gaan daar tegenwoordig dik overheen.'

Er waren ook andere modellen denkbaar

Arend de Jong: 'We hadden het ook grotendeels of helemaal kunnen overlaten aan professionele externen. Maar dan zouden we te veel op afstand komen te staan. Straks hebben we een onafhankelijke voorzitter, drie externen en zes mensen uit eigen gelederen. Het blauw van KLM is dus nog duidelijk in de meerderheid. We zijn een heel betrokken bestuur. We voelen ons sterk verbonden met de deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever. Dat moest doorklinken in het nieuwe bestuursmodel.'

Rob Koster: 'In het begin dachten we dat we de huidige vorm konden voortzetten met een paar externen in het bestuur. Maar op de langere termijn is dat voor ons niet voldoende. Structuur volgt cultuur wat ons betreft.'

Hebben jullie ook gekeken naar andere pensioenfondsen?

Rob Koster: 'Zeker. En ons voorkeursmodel bleek helemaal niet zo exotisch te zijn. Ongeveer twintig andere fondsen hebben er ook al voor gekozen. Zeker in de wereld van banken en verzekeraars is het gemeengoed.'

Arend de Jong: 'Ik hoor van andere fondsen eigenlijk alleen maar positieve verhalen, ook over de onderlinge samenwerking tussen uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders. Je zou misschien kunnen denken dat je dan een bestuur van twee snelheden krijgt, met veel kennisverschil. De praktijk wijst uit dat dat reuze meevalt. Het is eigenlijk het beste van twee werelden. En het is aan ons om de vinger aan de pols te houden.'

Heeft een klein uitvoerend bestuur ook gevolgen voor de doelmatigheid?

Arend de Jong: 'De kosten van het nieuwe bestuur zijn wat hoger. Maar het kan ook efficiënter worden nu er een klein groepje korter op de bal gaat spelen. Het intensieve overleg kan wellicht wat minder. En dan kunnen de uitvoeringskosten ook wat gaan dalen.'

Rob Koster: 'Elke euro die je daaraan uitgeeft, kun je niet uitgeven aan pensioenen. Dus we vinden het belangrijk om de uitvoering efficiënter te maken.'

Straks staan jullie als 'blauwe' bestuurders wat meer op afstand. Is dat wennen?

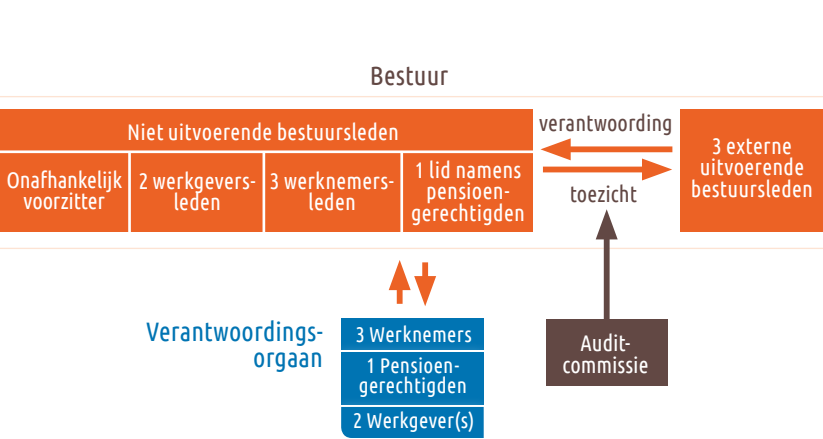
Rob Koster: 'In het begin wel, neem ik aan. Je zit minder met je handen in het gehakt en we houden ons straks meer bezig met de grote beleidslijnen, met de strategie. Aan de andere kant: wat we straks gaan doen is dus gewoon echt besturen en daar heb je juist een beetje afstand voor nodig. En voor ons als niet-uitvoerende bestuurders gelden straks dezelfde strenge deskundigheidseisen. We hoeven ons er alleen niet meer de hele dag mee bezig te houden. We vinden het wel enorm belangrijk om herkenbaar en aanspreekbaar te blijven.'

Arend de Jong: 'We zitten er dicht genoeg op om precies te weten wat er speelt en om de juiste vragen te kunnen stellen. En we zullen in elk geval de uitvoerende bestuurders heel goed het KLM-gevoel bijbrengen.'

PARITAIR MODEL

OMGEKEERD GEMENGD MODEL

Het verschil met het huidige bestuursmodel

Het belangrijkste verschil met het huidige paritaire bestuursmodel: er komt een uitvoerend bestuur van drie externe bestuurders. Zes niet-uitvoerende bestuurders namens werknemers, pensioen-gerechtigden en de werkgever bewaken vooral de grote lijnen en staan iets meer op afstand.

Daarnaast kent het bestuur een niet-uitvoerend bestuurder in de rol van onafhankelijke voorzitter. Het blauw van KLM is daarmee in de meerderheid. De kosten van het nieuwe bestuur gaan wat omhoog, maar daar staan een kwaliteitsverbetering en een besparing in de uitvoeringskosten tegenover.

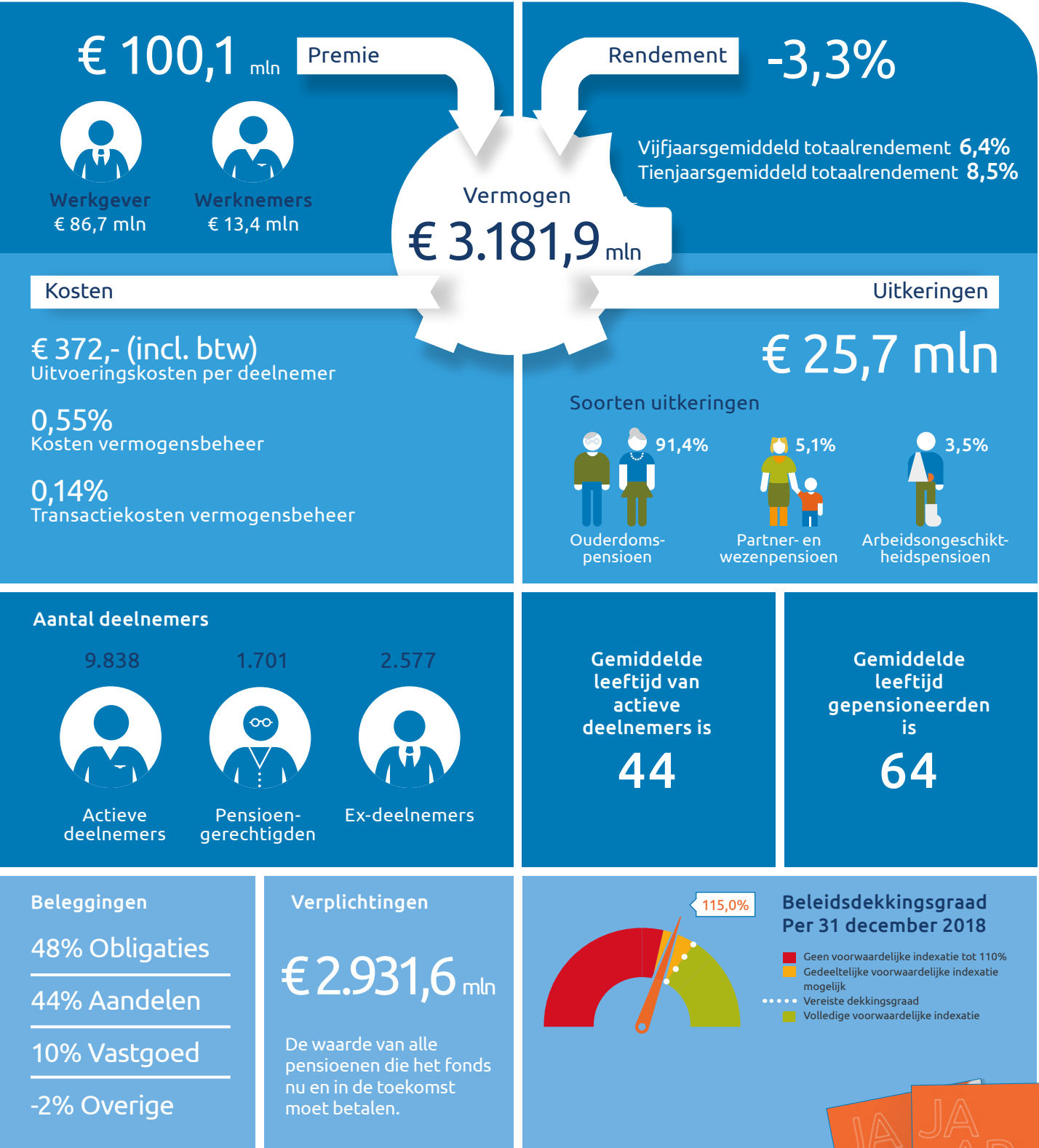
Raad van Toezicht vervalt bij overstap naar nieuw bestuursmodel

Het pensioenfonds heeft met ingang van dit jaar een Raad van Toezicht. In dit interne toezichtsorgaan hebben Carola Steenmeijer (voorzitter), Anneke van der Meer en Iwan van der Wijst zitting. De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds en is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De Raad van Toezicht volgt de visitatiecommissie van het fonds op, die met de visitatie over het jaar 2018 haar laatste visitatie heeft uitgevoerd.

Het nieuwe bestuursmodel kent geen Raad van Toezicht. In het nieuwe bestuursmodel houden de niet-uitvoerend bestuursleden toezicht op de uitvoerend bestuursleden. De niet-uitvoerend bestuursleden worden hierbij ondersteund door de auditcommissie. Het bestuur legt - net als nu het geval is - verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan. •

Hoe deed uw pensioensfonds het vorig jaar?

2018 in beeld

Het jaarverslag 2018 is beschikbaar op de website van het pensioenfonds via www.klmcabinefonds.nl/jaarverslagen

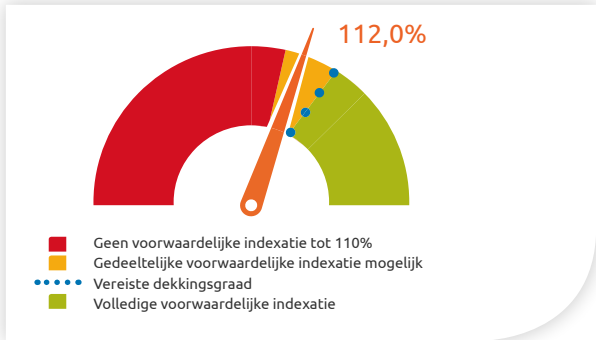

Hoe staat uw pensioenfonds ervoor?

Dit zijn de drie belangrijkste ontwikkelingen in het eerste half jaar van 2019:

1 | DE BELEIDSDEKKINGSGRAAD IS 112,0% PER EIND MEI 2019

Voor het beleid van het pensioenfonds kijken we naar de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de maandelijkse dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden. De beleidsdekkingsgraad is 112,0% per eind mei. De hoogte van de dekkingsgraad wordt bepaald door het geld dat we in kas hebben ten opzichte van de pensioenen die we nu en in de toekomst moeten betalen. Het fonds zit ruim boven de minimaal vereiste dekkingsgraad, maar onder de vereiste dekkingsgraad.

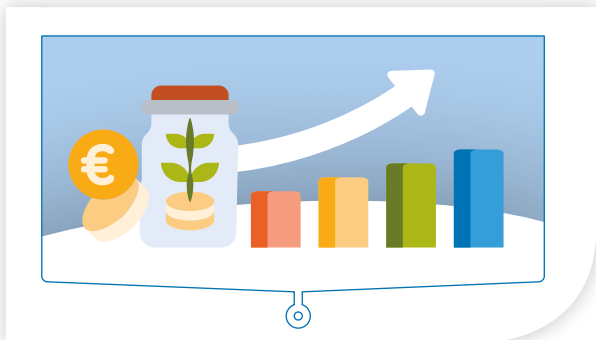
2 | POSITIEF RENDEMENT BEGIN 2019

Na een negatief rendement in 2018 begon het pensioenfonds het nieuwe jaar goed. Het pensioenfonds behaalde over het eerste kwartaal van 2019 een positief rendement van 8,3%. Dit rendement komt vooral door de aandelenportefeuille die een rendement heeft behaald van 10,8%. Zowel de aandelenmarkt als de obligatiemarkt herstelden krachtig in het eerste kwartaal. Benieuwd naar de rendementen van het tweede kwartaal van 2019? Deze worden binnenkort op de website van het pensioenfonds gepubliceerd.

3 | HERSTELPLAN PENSIOENFONDS VERNIEUWD

Eind 2018 had het pensioenfonds een reservetekort. Daarom heeft het pensioenfonds op 25 maart 2019 een nieuw herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Hierin staat hoe het pensioenfonds binnen de maximaal wettelijke periode van tien jaar uit de tekortsituatie komt. Eind 2025 heeft het pensioenfonds geen reservetekort meer. Lees meer over het herstelplan via www.klmcabinefonds.nl/nieuws/nieuw-herstelplan-ingediend

Nathasja is PIT-er geweest. Hierdoor wist ze dat minder werken ook minder pensioen betekent.

Rennen, vliegen, springen en... éven wat minder werken

‘Het is veel rennen, vliegen en springen. Maar zolang we maar goed plannen is het allemaal te doen.’ **Nathasja Ritfeld** is eenbander en besloot minder te gaan werken toen ze kinderen kreeg. Ze loste het deel pensioenopbouw dat ze hierdoor mist slim op!

Nathasja Ritfeld is 36 jaar en werkt sinds 2003 bij KLM. Na een periode van drie jaar op de grond lonkte een baan in de lucht. ‘Ik werkte als gate agent en zag vaak cabinecollega’s langskomen. Dat inspireerde me. Ik was erg jong en verwachtte niet dat ik zou worden aangenomen. En nu na al die jaren vind ik mijn werk nog steeds hartstikke leuk.’

Een cadeautje

Al snel raakte Nathasja in verwachting van haar eerste kindje, een zoon. ‘Ik bleef na de geboorte van de oudste fulltime vliegen, totdat hij naar school ging. Het was toen verplicht om minimaal drie jaar 100% te vliegen, voordat je kon deeltijden. Vervolgens ben ik 80% gaan werken. Met het reisverlof dat daar toen bij hoorde was het allemaal goed te combineren en pakte het financieel ook goed uit. Na een paar jaar raakte ik zwanger van de tweede. Toen ik na mijn zwangerschapsverlof net weer opgestart

was, werden we verrast met nummer drie. Een cadeautje!’

Nathasja merkte dat de combinatie van drie kinderen en 80% werken geen stand hield. ‘Ik besloot 67% te gaan vliegen. Ik vond het erg zwaar. Ook was het met de nieuwe regels en reisverlofdagen niet meer te combineren. Nog minder werken was geen optie, dan zou ik niet langer up-to-date zijn qua vliegkennis en veranderingen. Bovendien was ik gewend aan een bepaalde levensstijl, die ik graag wilde voortzetten. Daar hoort ook een bepaald salaris bij!’

Uit de NAP en er weer in

‘Ik nam deel aan de Netto Aanvullende Pensioenregeling (NAP) en bouwde zo extra pensioen op. In 2015 ontstond de mogelijkheid om de NAP af te kopen. Ik besloot dat te doen en het geld apart te zetten voor als er iets met mij zou gebeuren. De NAP kende toen nog geen

overlijdensrisicodekking, waardoor mijn NAP aan het pensioenfonds zou komen te vervallen bij mijn overlijden. Dat vond ik niet fair richting mijn nabestaanden. Het geld heb ik uiteindelijk wel apart gezet voor de toekomst. In het jaar dat er een overlijdensrisicodekking aan de NAP werd toegevoegd, heb ik me opnieuw aangemeld en later heb ik mijn inleg verhoogd naar 4%.’

Langs de lijn

Nathasja is PIT-er geweest. Hierdoor wist ze dat minder werken ook minder pensioen betekent. ‘Door de inleg in de NAP wil ik mijn gemis aan pensioenopbouw aanvullen. Mijn oudste zoon voetbalt op hoog niveau, waardoor we meerdere keren per week het hele land door moeten. Dus meer werken is nu geen optie. Misschien ga ik weer meer vliegen als de kinderen groot zijn.’

'Naast mijn werk bij KLM studeer ik European Studies aan de Haagse Hogeschool.'

Soms ... komen dromen uit

Het was altijd al zijn droom om te gaan vliegen. En die droom kwam uit voor **Jozua Dam**. In 2016 werd hij cabin attendant bij KLM Cityhopper. Vorig jaar besloot Jozua 80% te gaan vliegen.

80% werken, 100% leven!

'Ik vind reizen geweldig, als kind vond ik dat al. Het was dan ook een droom om er mijn werk van te maken. Ik vind het leven op de route onwijs leuk. Dat begint al bij het pakken van mijn koffer en aantrekken van het uniform. Een soort ritueel. Alle Zuid-Europese bestemmingen zijn favoriet, vooral vanwege het lekkere weer, het eten en de leuke mensen. Ik ben nu senior cabin attendant en hoop over twee jaar door te groeien naar KLM.'

Te weinig tijd

Jozua werkt in deeltijd, namelijk 80%. 'Naast mijn werk bij KLM studeer ik European Studies aan de Haagse Hogeschool. Het is een internationaal gerichte studie met een breed aandachtsgebied: van marketing en communicatie tot management en talen. Als ik nu 100% zou vliegen, dan zou ik te weinig thuis zijn om fatsoenlijk te kunnen

studeren. Vorig jaar besloot ik minder te werken om zo voldoende tijd te hebben voor het schrijven van mijn scriptie. En voor mijn sociale leven.'

Beter een studie in de pocket

'Ik ben opgevoed met het idee dat het goed is om een studie afgerond te hebben. Je weet nooit hoe ons vakgebied zich ontwikkelt in de toekomst. Dan heb ik die studie in elk geval in de pocket. En wie weet kan ik ooit het vliegen combineren met iets anders, bijvoorbeeld een nevenfunctie op kantoor. Fulltime op kantoor zitten is niets voor mij, maar een combinatie spreekt me wel aan.'

Ver van m'n bed

'In mijn pensioen heb ik me eerlijk gezegd nog niet zo verdiept, het is een ver-van-mijn-bed-show. Voor nu vind ik het belangrijk om rekening te houden met mijn gezondheid, sociale leven en studie.

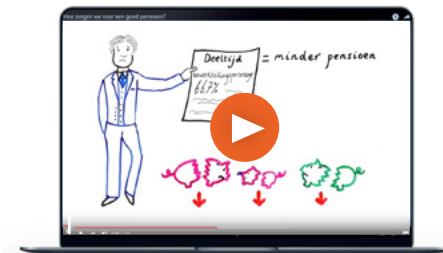
Ik ben heel blij dat ik minder ben gaan vliegen, ook al ging ik er in salaris op achteruit. Mijn pensioen is nog ver weg en ik weet niet hoe mijn leven er dan uitziet. Het lijkt me wel fijn om een spaarpotje te hebben opgebouwd. En misschien woon ik dan wel op Malta waar mijn moeder vandaan komt.'

Dat minder werken ook betekent dat je minder pensioen opbouwt, weet Jozua. 'Maar ik weet ook dat deze situatie tijdelijk is. Mijn plan is om over twee jaar, als ik kan doorgroeien naar KLM, weer 100% te gaan vliegen. En anders ga ik iets naast mijn werk doen om mijn inkomsten aan te vullen.'

Dit moet u weten over werken in deeltijd

- **Vanaf het moment dat u minder werkt**, bouwt u ook minder pensioen op. Doet u mee aan de Netto Aanvullende Pensioenregeling? Dan geldt ook daarvoor dat u minder opbouwt. En ook het pensioen voor uw nabestaanden (wezenpensioen en facultatief partnerpensioen) wordt lager vanaf het moment dat u minder werkt.
- **Stel dat u bijvoorbeeld 80% bent gaan werken** en daarna komt te overlijden. Dan berekenen wij het pensioen voor uw nabestaanden alsof u vanaf dan tot aan uw pensioen 80% zou hebben gewerkt.
- **De hoogte van het Anw-hiaatpensioen** is de enige uitzondering. Deze is **niet** afhankelijk van uw deeltijdpercentage.
- **Ook goed om te weten:** het pensioen dat u opbouwde voordat u in deeltijd ging werken wordt niet lager. Dat is namelijk al van u.
- **Wilt u weten wat minder werken betekent voor uw persoonlijke pensioensituatie?** Ga dan naar Mijn Planner in MijnKLMPensioen. Uiteraard kunt u daarnaast met al uw vragen terecht bij de afdeling Pensioenservice via telefoonnummer 020 426 62 30. Mailen kan ook: www.pensioenservice@klmcabinefonds.nl.

Bekijk de video 'Deeltijd werken?'

Hierin leggen we in twee minuten uit wat deeltijd werken betekent voor uw pensioen. www.klmcabinefonds.nl/deeltijd-werken

Blog Wilbert van Haneghem DE D'S VAN DEELTIJD WERKEN

Collega Wilbert van Haneghem is purser en vliegt 80%. Hij heeft goed laten berekenen wat de impact van de verschillende vliegpercentages is op het inkomen nu én later. Lees hierover in zijn blog 'De D's van deeltijd werken: dromen, durven én dokken' via www.klmcabinefonds.nl/deeltijd-werken

Neemt het pensioenfonds verantwoorde risico's met het pensioengeld?

Dat is een van de aspecten waar u kritisch naar kijkt. Dit bleek uit het deelnemersonderzoek van juli vorig jaar. Het pensioenfonds onderzocht toen uw tevredenheid over de communicatie en dienstverlening van uw pensioenfonds. U gaf aan iets minder positief te zijn over de stelling 'het pensioenfonds neemt verantwoorde risico's met het pensioengeld'. Wij vertellen u graag hoe het pensioenfonds omgaat met het pensioengeld.

Hoe zorgen we voor een goed pensioen

In de video 'Hoe zorgen we voor een goed pensioen' leggen we in een paar minuten uit hoe pensioen werkt en wat de risico's zijn. Bekijk de video via www.klmcabinefonds.nl/mijn-pensioen

WIJ BELEGGEN UW PENSIOENGELD VOORZICHTIG EN GESPRED

Om uw pensioen later te kunnen betalen en mee te laten groeien met de stijging van de prijzen, moet elke euro tot ongeveer vier euro aangroeien. Dit doen wij door te beleggen en dat is niet zonder risico's. We proberen deze risico's zoveel mogelijk te beheersen. Dit doen we door bijvoorbeeld voorzichtig en gespreid te beleggen, risico's af te dekken en het beheersen van de kosten.

ER IS VEEL AANDACHT VOOR TOEZICHT

Sinds de financiële crisis van zo'n tien jaar geleden, is het toezicht op het naleven van wet- en regelgeving voor pensioenfondsen in een nieuwe stroomversnelling gekomen. Naast Nederlandse richtlijnen zijn er sinds dit jaar ook Europese richtlijnen (IORP II).

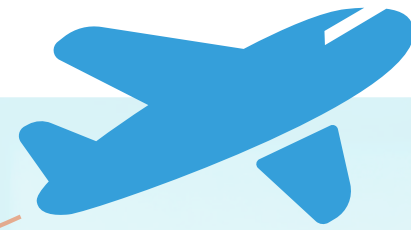
BETROUWBAAR BEHEER VAN UW PENSIOENGELD

Een van de meest belangrijke vereisten is dat pensioenfondsen uitvoering, advies en controle van elkaar scheiden. Er moeten drie 'sleutelfuncties' benoemd worden: een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie. Dit moet bijdragen aan een verhoging van de kwaliteit van de besluitvorming en een passende beheersing van risico's. Het KLM-Cabinefonds is gestart met de invulling van de sleutelfuncties. Bestuurslid Paul Jansen is waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer. De certificerend actuaaris van het fonds is de actuariële sleutelfunctiehouder. Het fonds is nog bezig met de invulling van het sleutelfunctiehouderschap interne audit.

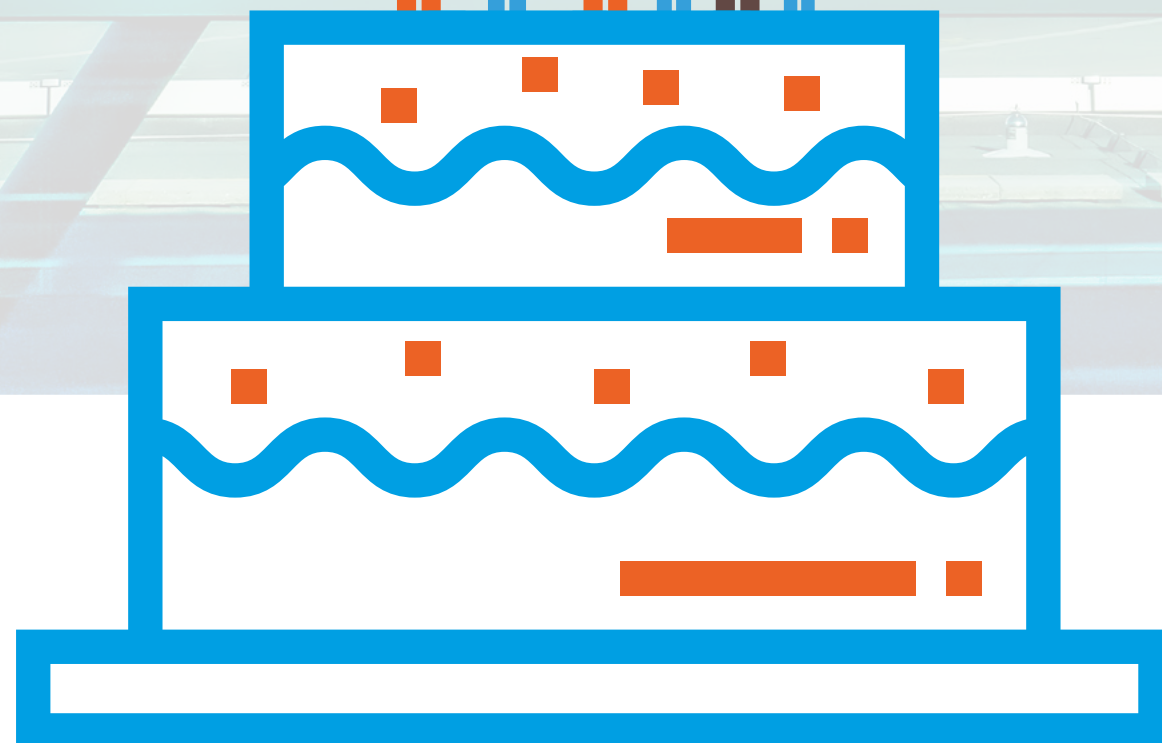
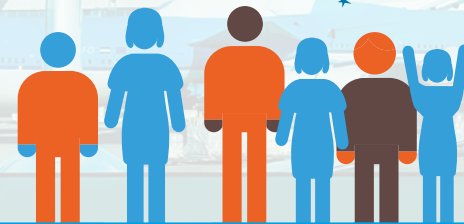
NU EN IN DE TOEKOMST EEN GOED PENSIOEN

Ons belangrijkste doel is ervoor te zorgen dat iedereen in het fonds een goed pensioen krijgt. Daarom beleggen wij de premies die iedereen betaalt op een solide manier. Intern en extern toezicht zien er op toe dat dit op een verantwoorde wijze gebeurt. Zo zorgen we ervoor dat alle pensioenen van het cabinepersoneel nu en in de toekomst betaald kunnen worden.

10 jaar PIT

Gefeliciteerd

Al ruim tien jaar maken PIT-ers als pensioenambassadeurs op de route én online collega's wegwijs in de wereld van hun KLM-pensioen. PIT kwam in 2008 als beste idee uit de bus van het jongerenproject 'Check-it'. Deelnemers aan dit initiatief van CNV jongeren en het pensioenfonds deden aanbevelingen om het gat tussen jongeren en pensioen te dichten.

'Wij waren de eersten die collega's een duwtje in de rug gaven en zeiden jongens ga eens naar die website!'

Terence Tilgenkamp en Kees Porskamp zijn twee voormalig PIT-ers met een missie. Al tien jaar zetten zij zich in voor het vergroten van het pensioenbewustzijn onder collega's. Eerst als PIT-ers van het eerste uur, nu als bestuursleden van het pensioenfonds. Kees en Terence kijken terug op de afgelopen tien jaar.

Kees Porskamp

Terence Tilgenkamp

Van PIT-er naar bestuurstafel

Kees: 'Pensioen is eigenlijk gewoon uitgesteld loon. Met het regelen ervan kun je niet vroeg genoeg beginnen. Ik kom uit een ondernemersfamilie en was al jong bezig met pensioen. Dat heb ik van huis uit meegekregen.' Ook Terence ging al jong aan de slag met pensioen. Tijdens zijn studie Communicatiewetenschappen werkte hij als callcenter manager. Voor een van zijn opdrachtgevers verkocht hij aanvullende pensioenproducten en ervaarde het belang van goede communicatie.

Terence: 'Ik was nog maar 25 toen ik enthousiast in het allereerste PIT-team stapte. Op de route kreeg ik niet direct veel vragen. We hadden nog geen pakkend verhaal voor jongeren. Dat veranderde toen de life events, zoals trouwen of minder werken, als handige haakjes werden geïntroduceerd. Ik had nu een nieuwe ingang om gesprekken te voeren en de aandacht vast te houden.'

Kees: 'Tien jaar geleden was de economische crisis net begonnen en veel mensen waren nog niet echt bezig met

pensioen. Het algemene idee was dat pensioenen in Nederland wel goed geregeld waren. Door de crisis en het effect daarvan op de financiële positie van pensioenfonds, zijn collega's zich steeds meer gaan realiseren dat pensioen geen vanzelfsprekendheid is. We hebben een uniek pensioenstelsel in Nederland, maar dat wil niet zeggen dat je als deelnemer achterover kunt leunen. Pensioen opbouwen brengt nu eenmaal risico's met zich mee. Ook persoonlijke keuzes zijn van invloed op het pensioen. Daar communiceren we over.'

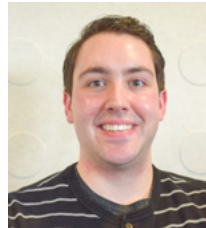
Jaarlijks leiden we minstens twee KLC-ers op tot PIT-er

Bij het samenstellen van een PIT-team streven we zoveel mogelijk naar een afspiegeling van het korps in zowel functie als leeftijd. Een mix van éénbanders, tweebanders, (senior) pursers, maar ook KLC-ers.

Even voorstellen: de actieve KLC PIT-ers

Alex van Wijk

Glenn Diepstraten

Laetitia Martina

Steven Leach-Piron

Daan Elbers

Annemieke Maquiné

Gefeliciteerd

PIT weetjes

- Er zijn **252 Cabinedeelnemers** opgeleid tot PIT-er
- De missie van PIT: collega's **wegwijs maken** in hun KLM-pensioen
- PIT-ers zijn actief op de route en op **Facebook**
- PIT-ers laten zien hoe de **Pensioenplanner** werkt en helpen bij het maken van een persoonlijk pensioenplaatje
- PIT-ers helpen mee de **communicatie** van het fonds te **verbeteren**
- Twee **bestuursleden** zijn begonnen als PIT-er
- In 2008 won PIT de **communicatieprijs** van het vakmagazine Pensioen Bestuur & Management

Jong in het bestuur = jongeren besluiten mee

Tien jaar geleden bestond het bestuur voornamelijk uit senior pursers die aan het einde van hun carrière zaten en op een gegeven moment het stokje moesten overdragen. Kees en Terence hebben als PIT-ers van het eerste uur hun bijdrage geleverd aan een flinke verjonging.

Terence: 'Het grote voordeel van jonge mensen in het bestuur is dat wij nu ook zijn vertegenwoordigd in de besluitvorming. We beslissen mee in plaats van dat er over ons wordt besloten. Als jong bestuurslid kan ik makkelijker een brug slaan tussen het bestuurswerk en de belevingswereld van jonge collega's. Ze begrijpen van mij beter wat we als bestuur precies doen. Ze vinden dat vaak leuk en interessant om te horen. Al krijg ik ook genoeg reacties van jonge collega's die er zelf niets mee willen, maar blij zijn dat ik er bovenop zit. Als bestuurslid voel ik me nog steeds een PIT-er hoor. Zoals mijn collega-bestuurslid Paulette van den Berk zegt: eenmaal PIT-er, altijd PIT-er.'

Het allereerste PIT-team

Kees en Terence hebben als PIT-ers van het eerste uur hun bijdrage geleverd aan een flinke verjonging.

Kees: 'Ik denk dat PIT heeft bijgedragen aan het toegankelijk maken van pensioen voor collega's. De afstand tussen het pensioenfonds en de deelnemer is behoorlijk verkleind sinds PIT bestaat. Daarvoor werd meer over de deelnemer gepraat dan mét de deelnemer. Brieven waren bijvoorbeeld heel afstandelijk en er stonden veel juridische termen in. Het mooie is dat er elk jaar weer nieuwe PIT-ers bij komen. Zo wordt de pensioenboodschap steeds opnieuw uitgedragen. Het klinkt een beetje als opa vertelt, maar wij waren de

eersten die collega's een duwtje in de rug gaven en zeiden: 'jongens, ga eens naar die website'. De Pensioenplanner was nog heel basic, zonder keuzemogelijkheden en lang niet zo mooi als nu. En tóch kregen we collega's zo ver om die planner te bezoeken. Na tien jaar PIT kunnen we concluderen dat PIT-ers een enorme boost hebben gegeven aan de communicatie van het fonds. Het netwerk van pensioengeïnteresseerde deelnemers is mede dankzij onze ambassadeurs behoorlijk uitgebreid.'

Wilt u ook PIT-er worden?

Op de website van het pensioenfonds vindt u meer informatie over PIT. Het volgende PIT-team (PIT24) wordt opgeleid op 21 en 22 november 2019. Aanmelden kan via www.klmcabinefonds.nl/aanmelden-voor-pit

Vragen over het Uniform Pensioenoverzicht 2019

In mei ontving u het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) 2019. Daarop ziet u de stand op 1 januari 2019 van uw eigen pensioen en het pensioen dat uw nabestaanden krijgen als u overlijdt. We vroegen onze pensioenmentoren welke vragen er zoal over het UPO binnenkomen. Hier ziet u er een paar.

Kan ik mijn UPO digitaal ontvangen?

Wij zetten uw UPO standaard bij 'Mijn documenten' in MijnKLMPensioen. Zo kunt u deze altijd raadplegen. Ook kunt u het UPO gemakkelijk printen of downloaden. Als u uw e-mailadres hebt vastgelegd in MijnKLMPensioen, ontvangt u een e-mailnotificatie zodra uw UPO klaarstaat in MijnKLMPensioen.

Waarom zijn de pensioenbedragen op het UPO anders dan in 'Mijn planner' op MijnKLMPensioen?

Op het UPO staat de stand per 1 januari 2019. In 'Mijn planner' vindt u altijd de actuele stand van uw pensioen. Hierin zijn wijzigingen in uw situatie na 1 januari, zoals bijvoorbeeld een stap in uw carrière of veranderingen in deeltijdpercentage, al verwerkt.

Kan ik op het UPO zien welk deel van mijn pensioen naar mijn ex-partner gaat?

Bij het bedrag dat u ziet bij 'Wat krijgt u als u met pensioen gaat' is rekening gehouden met uw scheiding. Een deel van uw pensioen gaat naar uw ex-partner. Uw ex-partner krijgt eens per vijf jaar een eigen UPO met daarin het pensioen dat hij of zij kan verwachten.

Hoe kan ik toestemming geven voor de overlijdensuitkering van het Netto Aanvullend Pensioen (NAP)?

Ga hiervoor naar 'Mijn NAP' in MijnKLMPensioen en klik bij 'Uw keuzes' op het potloodje bij 'Overlijdensuitkering'. Daar kunt u toestemming geven voor de overlijdensuitkering. Dit betekent dat uw erfgenamen de waarde van uw NAP ontvangen als u overlijdt voor uw pensioendatum. Als u die toestemming niet geeft, vervalt uw NAP aan het pensioenfonds wanneer u komt te overlijden.

Hoe zeker is het bedrag dat ik op het UPO zie staan?

De hoogte van uw pensioen kan nog veranderen. Het kan hoger worden door indexatie of lager worden door korten. Of uw pensioen wordt verhoogd of verlaagd heeft te maken met de financiële positie van het pensioenfonds. Hiervoor kijken we naar de beleidsdekkingsgraad. Hoeveel pensioen u uiteindelijk op uw pensioendatum ontvangt, hangt ook af van de keuzes die u maakt op het gebied van werk en privé, zoals minder werken. Verder is de hoogte van uw pensioen afhankelijk van wetswijzigingen en aanpassingen in de pensioenregeling.

Onze pensioenmentoren

Monique

Bastiaan

Kunnen we nog iets voor u doen? U kunt ons bereiken op werkdagen van 8.30 uur - 17.00 uur via 020 426 62 30, via Facebook: www.facebook.com/groups/cabine.pensioenplein of per e-mail: pensioenservice@klmcabinefonds.nl

Kom naar Cabine Pensioenplein 2019 op 10, 11 en 12 september

www.klmcabinefonds.nl

COLOFON | Focus verschijnt twee keer per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds voor Cabinepersoneel van KLM/KLC. Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen
Redactieadres Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen, E-mail focus@klmcabinefonds.nl
Tekst Blue Sky Group, Anke Bos, Bauke ter Braak Fotografie Don Wijns e.a.
Ontwerp en opmaak FRISSEWIND in communicatie en design Druk Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT | Epensioenservice@klmcabinefonds.nl
www.facebook.com/klmcabinefonds | www.facebook.com/groups/cabine.pensioenplein
T 020 426 62 30 | WWW.KLMCABINEFONDS.NL

Pensioenfonds KLM Cabinepersoneel